

نقش مراکز درمانی در بحران

در بحث مدیریت بهداشت و درمان در بحران، دانشگاه‌ها و دانشکده‌های علوم پزشکی، بعنوان بازوهای علمی و اجرایی دولت در بخش بهداشت و درمان، در شرایط بحران از جایگاه ویژه برخوردارند. این بدان معناست که با کمک گرفتن از ظرفیت‌های علمی و عملیاتی این سازمانها، بتوان کنترل وضعیت اضطراری را بدست گرفت. در بحران هدف اولیه مدیریت سازماندهی شده حوادث در زمان طلایی هر حادثه به منظور به حداقل رساندن مرگ و میر ناشی از فجایع است. در این راستا مدیریت انبوه مجروحان و تشکیل و سازماندهی تیم‌های امداد با استفاده از نیروها و تجهیزات موجود در منطقه بطور عمده بر عهده دانشگاه‌ها است، چرا که به دلیل دسترسی مناسب و توان اجرایی کافی، ایجاد و سازماندهی تیم‌های واکنش سریع، که بتوانند در زمان مرگ و میر و ناتوانی‌های ناشی از حوادث را به حداقل و یا به میزان استاندارد و بین‌المللی برسانند، بخوبی از طریق پتانسیل‌های این بخش ممکن است. مراکز درمانی، به عنوان اصلی‌ترین سازمان‌های درگیر در هنگام وقوع حوادث غیرمترقبه، نیازمند وجود برنامه مدون مقابله با حوادث هستند. نقش تعیین کننده بیمارستان‌ها در رسیدگی به مصدومین بر هیچ کس پوشیده نیست، اما اگر خود بیمارستان دچار حادثه شود چگونه میتوان هم به مصدومین و بیمارستان همزمان کمک کرد و هم ارائه خدمات درمانی به مصدومین خارج از بیمارستان شد. باید قبول کنیم ناپایداری ساختمان‌های درمانی باعث ناپایداری عملکرد آنها خواهد شد. بیمارستان‌ها در هنگام وقوع سوانح طبیعی، بویژه زمین‌لرزه از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند. زیرا، اگر چه ساختمان این مراکز شبیه سایر ساختمانهاست، اما عملکرد آنها در هنگام وقوع بحران، بسیار حائز اهمیت است.

در هر حادثه غیرمترقبه که زنجیره زندگی عادی گسیخته می‌گردد، مردم به خدمات بهداشتی درمانی نیازمند می‌شوند و به سوی مراکز ارائه دهنده اینگونه اقدامات هجوم می‌آورند، ولی معمولاً به علت وجود مشکلاتی، اینگونه اقدامات با تاخیر و به صورت نامطلوب ارائه می‌شود، در دقایق اولیه یک تصادف بزرگ یا بحران، نمی‌توان مانع از آشفتگی و بی‌نظمی شد. اما می‌توان نقشه فعالیت هر بحران را در زمان کوتاه داشت. بنابراین تعداد بسیار زیاد و واقعی مجروحین متأثر از حوادث جهت دریافت خدمات معالجه و درمان بر مراکز درمانی فشار آورده، که این حجم بسیار زیاد مراجعین باعث کاهش کیفیت خدمات پزشکی - درمانی خواهد شد. در شرایط غیرمترقبه مدیریت بهداشتی درمانی دارای حساسیت و ویژگی خاص خود خواهد بود. و مدیریت کردن صحیح و کنترل بحران می‌تواند از تبدیل شدن آن به فاجعه جلوگیری نماید. تصمیم‌گیری در موقعیت‌های حساس و مدیریت بحران از وظایف اجتناب ناپذیر کادر بهداشتی درمانی است.

مدیریت و ارائه خدمات درمانی بیمارستانی توسط تیم اضطراری و گروه‌های تعیین شده شامل پزشک عمومی، جراح عمومی، متخصص داخلی، متخصص گوش و حلق و بینی (ENT)، متخصص چشم، جراح مغز و اعصاب، متخصص بیهوشی، متخصص ارتوپدی، متخصص اورولوژی، متخصص پوست، داروساز، متخصص علوم آزمایشگاهی، متخصص رادیولوژی، کارشناس فیزیوتراپی، پرستار، تکنسین اتاق عمل، تکنسین بیهوشی، تکنسین رادیولوژی، تکنسین علوم آزمایشگاهی، تکنسین دارویی و بهیار انجام می‌گیرد. خدمات بهداشت و درمان به واسطه ماهیت علمی - فنی و اجتماعی و انسانی خود از ابتدا تا انتها، از ترکیبی پیچیده و گوناگون در زمینه‌های مختلف فعالیتی برخوردارند، و این نظام با استفاده از مهارت‌ها و تخصص‌های متعدد، و از سطوح سلسله مراتبی مختلف کار خود را به پیش می‌برد. استفاده از بسیاری از رشته‌ها و شاخه‌های مهندسی و علوم، و وابستگی به بسیاری از زمینه‌های پژوهشی

نامحدود و زمینه‌های کاربردی متنوع، پرسنل آموزش دیده دائم نیازمند آموختن، و سرمایه گذاری‌های ثابت و جاری سنگین و مصارف قابل توجه مواد و مصالح و انرژی، از خصایصی هستند که مدیریت‌های برنامه‌ریزی طراحی، ساخت و بهره‌برداری و مدیریت-های پزشکی، پرستاری و اداری مراکز بیمارستانی را با مشکلات و پیچیدگی‌های فراوان مواجه می‌سازند. چنین مسایل و مشکلاتی موجب می‌شوند که ارائه خدمات بیمارستانی صحیح، کامل و رضایت‌بخش، جز در یک سیستم با نظام چند تخصصی یکپارچه و بهم پیوسته ممکن نباشد.

یکی از مشکلات اساسی که مراکز بهداشتی و درمانی، بخصوص بیمارستانها در هنگام بروز حوادث غیرمترقبه با آن روبرو می‌شوند، عدم برنامه‌ریزی صحیح به منظور مقابله با حوادث و آماده سازی بیمارستان و آموزش پرسنل برای کنترل بحران توسط مدیر بیمارستان می‌باشد. از جمله مواردی که در هنگام بروز حوادث با آن روبرو می‌شویم، عدم تعادل بین نیازها و منابع در دسترس منطقه خواهد بود که این امر ارائه خدمات پزشکی با کیفیت مطلوب را با خطر مواجه می‌کند.

سازماندهی عملیات بیمارستان باید در همان مکان با همان کارکنان که در زمان عادی در بیمارستان فعالیت دارند، انجام پذیرد. و این امر بدان معناست که همه چیز در بیمارستان باید تحت شرایط متفاوت و وضعیت دشوار و غیر عادی، عملکردی متناسب داشته باشد. از آنجا که حوادث غیرمترقبه قابل پیش‌بینی نبوده و بدون اطلاع قبلی بروز می‌نماید، لازم است عوامل دخیل در ایمنی مراکز درمانی و بیمارستان‌ها مورد شناسایی قرار گیرد.

